

Rosselló-Pòrcel,
evocació del foc

MARIA DEL MAR BONET

ENTRE L'AIGUA I EL FOC

per Miquel-Lluís Muntané

Fets i opinions | juny / 13

10 / 442

(Fotos: Juan Miguel Morales)

Entrevista de Miquel-Lluís Muntané a Maria del Mar Bonet publicada a la revista Fets i Opinions el juny del 2013

Entrevista de Miquel-Lluís Muntané a Maria del Mar Bonet publicada en la revista Fets i Opinions, en junio de 2013

Miquel-Lluís Muntané's Interview to Maria del Mar Bonet, published te June 2013, Fets i Opinion Magazine

Proclama que el foc és el seu element, però l'aigua l'acompanya des del nom mateix fins a la insularitat del seu origen. Maria del Mar Bonet és avui dia un dels noms més unànimement reconeguts de la cançó d'autor. La seva trajectòria –des d'aquells Setze Jutges que van desbrossar camins de llibertat en anys especialment difícils fins a l'actualitat– aplega títols que han esdevingut veritables fites de la cançó en català, com «Què volen aquesta gent?», «L'àguila negra» o «Jim». Ha estat reconeguda, entre molts altres guardons, amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1984), el Premi Nacional de Música (1992), el premi Ramon Llull del Govern de les Illes Balears (1999), el premi Luigi Tenoco, a Itàlia (2003), la Medalla d'Or de la Ciutat de Barcelona (2006), la Medalla de Oro al Mérito en las Bellas Artes (2010) i els doctorats *honoris causa* per la Universitat de Lleida (2009) i per la Universitat de les Illes Balears (2012).

El seu timbre de veu, amb registre de contralt però dotat d'una extensa tessitura, ha estat remarcat per la crítica com un dels més bells del panorama musical internacional. Ha col·laborat amb un gran nombre d'artistes: pintors com Joan Miró, ballarins com Nacho Duato o músics com Tete Montoliu, Toti Soler i Manel Camp, i amb una prestigiosa nòmina de col·legues cantants que agafa de Joan Manuel Serrat a Joan Pons passant per Loquillo o María Dolores Pradera. És també pintora i ha editat el llibre de poesia *Secreta veu*, il·lustrat per ella mateixa. Al llarg de tota la seva dilatada carrera, Maria del Mar Bonet s'ha mantingut sempre fidel a la llengua catalana.

Amb motiu del centenari del naixement del poeta mallorquí Bartomeu Rosselló-Pòrcel (1913-1938), Maria del Mar Bonet ha tret el disc *Fira encesa*, en què reivindica la figura del qui ha estat considerat el primer poeta mallorquí modern, i que inclou totes les cançons que havia enregistrat fins ara amb poemes d'ell, a més de tres de noves: «Quan arribarà aquell moment», «Poques paraules surten» i «Pluja en el jardí de l'Ateneu». Els qui s'agraden de mantenir que les casualitats no existeixen, podrien refermar la seva convicció tot contemplant l'amable pluja primaveral que va amarant les palmeres venerables del jardí de l'Ateneu Barcelonès mentre mantenim aquesta conversa.

«L'element central de Rosselló-Pòrcel és el foc, ell mateix es defineix com un incendiari.»

Com es va projectar aquest disc, com va néixer la idea?

El vaig començar a pensar l'any passat, amb motiu d'una exposició sobre Rosselló-Pòrcel, a la Residència d'Estudiants, a la qual em van convidar. Per un motiu de salut no vaig poder participar en la inauguració, però sí que ho vaig fer en la cloenda. Entretant, amb el responsable d'aquesta exposició, que era en Josep Camprubí, vam anar parlant sobre el personatge. En Rosselló, ja l'havia cantat en un parell de discs, els anys setanta, i de fet m'ha acompanyat tota la vida. Jo sempre començo els meus recitals amb un poema seu, que és «Inici de campana», i el fet d'entrar en aquest univers de la residència on ell va viure a Barcelona, que és un recinte molt interessant, de passejar pel jardí i la biblioteca on ell havia passat tantes estones, i de veure aquesta exposició que reflectia tan bé la vida d'en Rosselló i la seva relació amb els intel·lectuals catalans, d'alguna manera em va portar a pensar que, amb motiu del centenari del seu naixement, valia la pena recollir tot el que havia fet sobre ell i afegir-hi tres poemes més que he musicat recentment.

L'has titulat *Fira encesa*, adoptant el nom d'un poemari de Rosselló-Pòrcel. Per què has triat precisament aquest nom?

Això ve d'una carta d'en Rosselló, adreçada a Salvador Espriu, en què li demana parer sobre un recull de poemes, i li diu que, per a ell, vénen a ser com les llumetes d'una fira que es comencen a encendre, ara l'una, ara l'altra... Em va semblar una imatge molt bonica i em va donar peu a posar-lo com a títol al disc perquè, de fet, jo també he anat agafant poemes d'aquí i d'allà, de diferents llibres, construint el treball final a partir de la diversitat.

Què en destacades, d'especial, de la poesia de Rosselló-Pòrcel? Quins trets de la seva obra t'interessen o et commouen més?

Són moltes coses, no podria dir-ne una de sola; la primera vegada que el vaig llegir va ser quan vaig trobar un llibre seu a la taula d'un amic, no n'havia sentit a parlar abans. Des d'aquella primera lectura li vaig agafar una mena de devoció que ja no m'ha abandonat mai. La primera cosa que em va impressionar d'ell va ser la intensa sensació de joventut; aquella poesia només la podia escriure una persona molt jove. Demostra un tarannà apassionat, sensual, tot ell és llum... El seu element central és el foc, ell mateix es defineix com un incendiari. I, a moments, tens la sensació que en la seva poesia hi ha una porta que s'obre cap al surrealisme. Era un home, per a la seva edat, amb una gran cultura i amb una curiositat enorme per totes les coses, i

«A Mallorca, actualment, la situació de la cultura no és gens falaguera.»

tot això ho tornava en la seva poesia d'una manera molt personal. De vegades el veig com un pintor, per la capacitat de construir colors i gradacions de llum, i és a través d'això que expressa els sentiments, encara que no en parli d'una manera explícita.

Com es viu, a Mallorca, la recepció d'aquest poeta, i concretament en aquest any del seu centenari?

A Mallorca, actualment, la situació de la cultura no és gens falaguera, hi ha una gran indiferència per la cultura i per la llengua, però també he de dir que d'en Rosselló mai no se n'ha parlat gaire. Si tenim en compte la seva categoria com a poeta, el fet d'haver nascut a Mallorca i d'haver-ne parlat, i d'haver-la enyorada, sobta que a casa seva se li hagi fet tan poc cas. Recordo que, l'època en què vaig començar a musicar Rosselló-Pòrcel, va ser quan es van portar a Mallorca les seves despulles, i el van enterrar al costat del qui havia estat el seu mestre, Gabriel Alomar. El meu pare va assistir a l'acte que es va fer al cementiri, i em va explicar que no hi havia pràcticament ningú. Com que era periodista, va publicar un article molt bonic al diari, que jo vaig guardar, i que he inclòs en el disc com a homenatge al meu pare. Recordo que, algun temps després, al Palau Sollerí de Palma es va fer una exposició sobre en Rosselló i, amb aquest motiu, es va editar un petit llibre. I, que jo sàpiga, des d'aleshores no s'ha fet res més.

En alguna ocasió has explicat que la lectura de poesia, i molt especialment la de Rosselló-Pòrcel, et va ajudar a definir el camí que volies seguir, fins i tot en contra de l'opinió de les persones que en aquell moment gestionaven els teus afers artístics...

En el moment que vaig començar a musicar Rosselló-Pòrcel jo treballava amb una discogràfica de Madrid, i els semblava que jo podia fer una carrera musical cantant en espanyol i en anglès, i em van pressionar una mica per aquesta banda. Jo els proposava d'enregistrar els poemes d'en Rosselló i em van dir que allò no em convenia, perquè el que buscaven en mi era una projecció més internacional. Jo, entretant, vaig anar a casa d'en Salvador Espriu i li vaig mostrar els poemes que havia musicat d'en Rosselló. Ell em va parlar molt del seu amic poeta i em va esperar a tirar endavant el projecte d'enregistrar aquelles cançons. Després, a l'Auditori de Mallorca, vaig cantar aquelles cançons, amb el meu grup, i entre el públic hi havia en Joan Miró amb la seva família. Vam parlar, em va explicar que l'interessava molt l'obra d'en Rosselló-Pòrcel i em va dir que si feia el disc ell s'oferia a fer-me'n la portada. Aquells

estímuls, tant de l'Espriu com d'en Miró, la sensació que et valoren una feina que has fet i que d'altres et rebutgen per un motiu estrictament comercial, em van acabar de fer veure clar quin havia de ser el meu camí i que no deixaria que em manipulesin.

I, havent fet tota la feina que has fet en aquest camp, suposo que no deus estar pas d'acord amb els qui critiquen el fet de posar música als poemes, oi?

Evidentment que no. Jo també he conegut algunes persones que defensen aquesta idea i hi estic del tot en desacord. Puc dir que els poetes que he musicat sempre s'han mostrat contents de l'experiència. Recordo, per exemple, quan vaig escriure a en Palau i Fabre, que en aquell moment vivia a París, per demanar-li permís per a musicar el seu poema «Jo em donaria a qui em volgués»; va estar-ne molt content, i em va respondre amb una carta amabilíssima, que guardo. A mi mateixa m'agrada molt escoltar bons poemes cantats per artistes que hi han posat música, i crec que això també ajuda a fer conèixer més autors, i més poemes, entre el públic, que contribueix a fer arribar més la poesia. Però és que, des de temps ben antics, des de Safo passant pels trobadors, la poesia ja es feia per a ser cantada, acompanyant-se amb instruments musicals.

I, com a lectora, què t'aporta la poesia?

A mi la poesia m'ha acompanyat sempre, ja des d'abans de cantar. Vaig créixer en un entorn en què la poesia era ben familiar. A casa se'n llegia, i a l'escola, de petita, ja me'n feien recitar. Jo crec que em vaig atrevir a musicar un poema tan meravellós com «El pi de Formentor» perquè el tenia molt interioritzat, amb aquells versos alexandrins, tan amples i d'una musicalitat tan profunda... Per a mi, la poesia ve a ser l'alquímia de la literatura. Crec que és molt positiu que els nens i les nenes en llegeixin, fins i tot si, en un primer moment, no ho entenen tot. Una vegada, a Galfàcia, vaig parlar amb uns adolescents que anaven a un institut anomenat Rosalía de Castro i em van dir que no els n'havien parlat mai, ni n'havien llegit res. Alguns tenien una vaga idea que era escriptora, i d'altres ni això. Amb tot, em dóna esperança de comprovar que hi ha recitals de poesia en què l'assistència de públic és nombrosa...

Hi ha com un cercle viciós que fa que hi hagi un tipus de música, més comercial, que se sent molt més perquè el programen contínuament als mitjans de comunicació, i que, per tant, també es ven més, i un altre d'arrel més popular, que resulta massa desconegut pel gran públic...

Això és veritat. La música que a mi m'interessa més és la que lliga amb les tradicions culturals del món, i la cançó d'autor, que està lligada molt estretament a la poesia. Als països de la Mediterrània aquesta música té una gran força: els francesos, els italians, els grecs, els turcs..., però aquí coneixem més la música que es fa als Estats Units que la d'aquests països que ens són molt més propers, geogràficament i culturalment. Hi ha cantants boníssims,

María del Mar Bonet entre Dani Espasa i Jordi Gaspar.

amb una llarga trajectòria, que al nostre país són ben poc coneguts, però és que a la inversa passa el mateix: moltes de les coses que es fan al nostre país no arriben al gran públic d'aquests països veïns. La paradoxa és que estem sotmesos a una mena d'assetjament musical pertot arreu: als transports, als ascensors, a les sales d'espera, als lavabos, però en realitat es tracta d'un soroll, d'una remor de fons constant per a no pensar..., i la música és tota una altra cosa. Jo sóc conscient que sempre he anat una mica contra corrent, però hi he anat perquè he volgut, perquè aquesta sonoritat mediterrània que sento que connecta amb la meua gent, amb la llum dels meus paisatges, amb la meua manera de percebre el món, és la música que de debò m'agrada.

Actualment és molt viu el debat sobre el paper de les noves tecnologies en la difusió de les obres artístiques, i com les descàrregues il·legals, i la seva incidència en els drets d'autor, poden afectar greument l'activitat dels creadors... Com veus la situació?

Ara mateix, el que tenim plantejat en el món de la música és un veritable desgavell que no tinc gens clar com s'acabarà. Potser som en un moment de transició que ens portarà cap a situacions noves que ara no som prou capaços d'imaginar... D'un temps ençà, els discs de vinil s'han

«Joan Miró em va dir que si feia el disc ell s'oferia a fer-me'n la portada.»

tornat a posar de moda entre uns certs sectors. De fet, jo tinc alguns discs de vinil que, si els comparo amb d'altres enregistraments posteriors que s'han fet en formats més moderns, trobo que tenen més consistència sonora, hi trobo més l'alè de l'obra. I en aquests aparells minúsculs d'última generació hi caben milers de cançons, però són d'una sonoritat absolutament plana, superficial. I, pel que fa a les descàrregues per Internet, em sembla molt bé que es puguin fer, sempre que el tema estigui regulat i que la regulació es compleixi. Està molt bé que el públic tingui les màximes facilitats tècniques per a accedir a la música, als llibres o al cinema, però és evident que els creadors han de poder percebre, d'una manera o d'una altra, els drets d'autor per la seva feina, o la creació se'n veurà terriblement afectada. Actualment, les empreses discogràfiques pateixen molt per mantenir-se i per poder tirar endavant els projectes, i passa el mateix amb moltes editorials.